

Unger, Josef

[Gru

..

nenfelder, Josef; Bergmann, Uta; Hofmann, Toni; Lehmann, Peter. Die Burg Zug : Archäologie, Baugeschichte, Restaurierung]

Archaeologia historica. 2003, vol. 28, iss. [1], pp. 679-680

ISBN 80-7275-043-7

ISSN 0231-5823

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140551>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

mincí Boleslava II. na Slovensku poházejí z hrobových celků na pohřebištích ve Středodunajské kotlině. Všechny mince byly provrtané. Byly používány jako přívěsky na krk nebo nášivky na oděv. Jejich význam spočívá v datování doprovodných předmětů uložených do hrobů.

Milena Bravermanová – Hrob Boleslava II. Autorka se pokouší o rozbor a zhodnocení pohřební výbavy knížete Boleslava II.

Jiří Sláma – Ekonomické proměny v přemyslovském státě za panování nástupců Boleslava II. Na konci vlády Boleslava II. byl český stát v hospodářské krizi. Východiskem z ní bylo nahrazení ekonomiky založené na kořistěním systémem, který racionálně využíval domácí zdroje. S tím byly spojeny zásadní změny v organizaci státu.

Josef Zemlička – Rod Přemyslovců na rozhraní 10. a 11. století. Autor se zabývá krizí českého státu v 1. polovině 11. století a problémem nástupnictví uvnitř rodu Přemyslovců.

Myslím si, že sborník obsahuje mnoho zajímavých a podnětných příspěvků. Za příšlý šťastné řešení nepovažuji uvedení poznámkového aparátu k jednotlivým příspěvkům až na konci sborníku.

PAVEL VRŠEK (ÚAM FF MU v Brně)

Thomas Moritz, Hrsgb.: *Ein feste Burg – die Plesse. Interdisziplinäre Burgenforschung*, Bd. I, Göttingen: Verlag Erich Goltze 2002. 343 str.

Výsledkem dlouholeté činnosti „Spolku přátel hradu Plesse“, založeného roku 1978, který ve spolupráci s mnoha institucemi komplexní výzkum hradní zříceniny, je předložený sborník. Tento spolek, pracující za velkého zájmu veřejnosti, zajišťoval od roku 1983 okolo 9 000 výkladů pro návštěvníky, vydání 3 000 exemplářů tištěných průvodců, zorganizoval několik odborných kolokvií, výstav a dalších aktivit. Hlavním úkolem spolu však bylo zajištění komplexně pojatého výzkumu památky a postupného publikování výsledků. První svazek, kromě zajímavých údajů o činnosti, mimo jiné i o částce 6,2 milionů DM, které za 12 let poskytla země Dolní Sasko (Niedersachsen) na stavební a průzkumné práce, publikuje právě výsledky interdisciplinární spolupráce. Po úvodním článku znalce dolnosaské hradní problematiky Hanse-Wilhelma Heineho „Archäologische Burgenforschung in Südniedersachsen“ (s. 35–42) následuje obsáhlá zpráva o stavebních úpravách hradu Plesse v letech 1945 až 1995 od Horsta Kromschrodera (s. 43–77). Historii hradu na základě písemných pramenů zpracovali Josef Dolle, Peter Aufgebauer, Siegfried Dost, Gudrun Keindorf, Sven Lüken a Thomas Moritz (s. 79–161). Goethovým citátem „Was kümmert nicht der zerscherte Topf, er ist zu nichts mer nütze“ je nazván článek Howarda Westalla a Thomase Moritze (s. 163–186) týkající se keramických nálezů z 12. až 20. stol., ať se již jedná o nádoby (69,6 %) nebo kachle (30,4 %). Další příspěvek Geralda Stefkeho (s. 187–202) obsahuje podrobný katalog a vyhodnocení mincí a mincím podobných artefaktů nalezených na hradě. Dubový trám z věže, poskytnutý k dendrochronologickému výzkumu, byl autory dalšího příspěvku (Hanns Hubert Leuschner, Barbara Leuschner a Thomas Moritz) datován do roku 1165 (s. 203–205). Digitálnímu zpracování mapy hradu je věnován příspěvek Gerda Buzicke, Dietmara Grünreicha, Dietra Heidorna a Ingo Krause (s. 207–214). Maltu použitou při budování hradu zpracovala Mechthild Klamm (s. 215–236), které se podařilo rozřídit různé druhy malty použité při zděnění, dláždění a pokrývání stěch. Archeomagnetický pokus o datování jednoho krbu z hradu publikoval Reiner Kleinschmidt (s. 237–244). Poslední hoření bylo datováno do druhé poloviny 15. stol. Poměrně rozsáhlý je příspěvek Rolfa-Heinricha Meyera týkající se geologie (s. 245–262) při němž byla zpracována nejen geologická situace okolí, ale i horniny jednotlivých stavebních článků. Tabákovými dýmkami z archeologických nálezů se zabýval Matthias Seelinger (s. 263–271) a zvířecími kostmi z 12. až 17. stol. Reinhold Schoon (s. 273–286). Celou řadou rentgenových snímků je doprovázen příspěvek Klause-Petera Hermanna o rzi na železných předmětech získaných výzkumem (s. 287–294). Rybími kostmi se zabýval Dirk Heinrich (s. 295–307) a samotným jménem hradu Plesse Jürgen Udolph (s. 309–325). Soubor článků je uzavřen problematikou rekonstrukce keramických nálezů (s. 327–332). Na samém konci sborníku se nachází seznam literatury.

Celkové lze říci, že předložený sborník je svědectvím moderně pojatého komplexního výzkumu určité památky. Pojetí, které v našem prostředí ještě není zdaleka běžné, ale k němuž vývoj evidentně směřuje. Očekávali bychom však brzké vydání publikace, která by jednotlivé expertizy shrnula do plastického obrazu vývoje života na tomto hradě, publikace bez níž by sborník zůstal jen jakýmsi torzem.

JOSEF UNGER

Josef Grünfelder, Toni Hofmann, Peter Lehmann: *Die Burg Zug. Archäologie – Baugeschichte – Restaurierung*. Schweizer Beiträge zur Kulturgeschichte und Archäologie des Mittelalters, Bd. 28. Basel 2003. 579 str., 606 obr., 37 tab.

Další svazek publikující vynikající výsledky švýcarských odborníků zaměřených na výzkum hradů je věnován komplexnímu vyhodnocení hradu stojícího nedaleko od městských hradeb města Zug. Výzkumy zde provádělo muzeum v Zürichu a památková péče v Zugu v letech 1967 až 1982. Výzkumem se podařilo vydělit 25 sdišlních a stavebněhistorických fází od prvních stop pobytu člověka na tomto místě v 8. až 11.

stol., až po velkou rekonstrukci budov v letech 1900 až 1926. V 11./12. stol. byla na tomto místě zbudována motte na jejímž temeni byla postavena věžovitá stavba. Ve 12. stol. bylo opevnění přebudováno na plášťový hrad. Z této stavební fáze se dochovaly i zbytky pece na pálení vápna. Další přestavby na sebe navazovaly. Ve čtvrté fázi byla uprostřed opevněného areálu postavena hranolová věž. Jakýmsi mezníkem je rok 1352 v němž byl za obležení města hrad spálen a zničen. V následujících několika letech byl však obnoven a v dalších staletích dále přestavován. Jednotlivé stavební fáze, někdy rozdělené i do subfází, jsou dokumentovány na mnoha půdorysech i řezech a kde to bylo možné a účelné i na kresebných rekonstrukcích, zpracovaných podle možností do různých podrobností. Z nálezů je odpovídající pozornost věnována nádobám, zvláště cenný je soubor keramiky renesanční, nožům, dýmčím, textilu, obuvi, přeslenům, kachlům, krytině, dlaždicím, okennímu sklu, hračkám, hracím kartám a mincím. Zvláštní pozornost byla věnována zpracování zvířecích kostí (7 % kostí divoce žijících zvířat, z domácích zvířat 46 % patří hovězímu dobytku, 21 % ovčím nebo kozám, 13 % praseta i 12 % drůbeží, ojedinelé kosti koně a psa).

Předložená práce, na níž se kromě trojice hlavních autorů podílelo i 17 dalších spolupracovníků, je dokladem vysoké úrovně stavebněhistorického průzkumu i archeologie středověku ve Švýcarsku. Pozoruhodné je propojení výsledků historického, stavebněhistorického i archeologického výzkumu a zapojení četných speciálních expertiz, které nejsou samoučelné, ale posloužily k prohloubení poznatků o životě na tomto opevněném sídle. Publikace obsahující katalogy stratigraficky důležitých nálezů, ale i vyhodnocení včetně rekonstrukcí je všestranně využitelná.

JOSEF UNGER

Siedlungsforschung. Archäologie–Geschichte–Geographie. Band 19, 464 stran, Bonn 2001. Vydává Arbeitskreis für genetische Siedlungsforschung in Mitteleuropa.

Sborník obsahuje referáty přednesené na 27. konferenci Pracovní skupiny pro výzkum vývoje osídlení ve střední Evropě, konané ve dnech 27.–30. září r. 2000 v Tübingen. Hlavní téma konference bylo „Wald und Siedlung“ – „Les a sídlo“. Úvodní referát *Das Forschungsfeld „Wald und Siedlung“* (str. 9–34), zaměřený na hlavní téma konference z hlediska historické geografie přednesl W. Schenk. Pro výzkum vzájemných vztahů lesa a sídla klade důraz na spojení přírodovědných a historických metod. Hlavní zaměření výzkumu má sledovat relikty sídlišť a plužin skrytých v lesích, vliv chovu dobytka a lovu na les ve vztahu k systému sídlišť. Další příspěvek „Wechselwirkungen zwischen Waldnutzung und Siedlungsentwicklung während der römischen Kaiserzeit“ (str. 35–56) je od G. Moosbauera. Z přírodovědných metod je pro sledování uvedeného tématu velmi důležitá především paleobotanika. O rekonstrukci lesní a otevřené krajiny se autor pokusil v okolí Villa Rustica v Untermassing, okres Řezno. Dále sledoval archeobotanické výzkumy a jejich vztah k archeologickým a archeozoologickým nálezům v Nordrhein-Westfálsku, Baden-Württembersku, Bavorsku a Švýcarsku. K období antiky se vztahuje také další článek Ch. Häuberové „Wald und Siedlung im antiken Rom – Spuren heiliger Haine auf dem Mons Oppius“ (str. 57–94). Autorka vychází z antických písemných pramenů, které se vztahují k sedmi známým pahorkům antického Říma. Posvátné háje jsou v mnoha případech pozůstatky lesa. Příspěvek H. Küstera se zabývá otázkou lesa a vznikem pustin v době stěhování národů – „Wald und Wüstung in der Völkerwanderungszeit“ (str. 95–102). Základ jeho studia jsou diagramy pylových analýz, z nichž rekonstruoval vývoj lesa v prvním tisíciletí po Kr. Archeologickému výzkumu v okolí Tübingen, na území zv. Schönbuch o rozloze cca 150 km², věnoval pozornost Ch. Morissey „Archäologische Forschung in Wald und Feld: Der Schönbuch und einige Aspekte der älteren Siedlungsgeschichte Südwestdeutschlands“ (str. 103–120). Autor sledoval vztah mezi lesem a plochou sídlišť v rozsahu 12 000 let. Do období středověku zavádí referát P. Rückerta, zabývající se významem vrchnostenského práva ve vztahu k lesům, zejména k lovu a k myčnění „Wald und Siedlung im späteren Mittelalter aus der Perspektive der Herrschaft“ (str. 121–143).

Další příspěvky sborníku jsou zaměřeny na novodobou problematiku lesa, na jeho ekologický a ekonomický význam. Součástí sborníku je bibliografie literatury za rok 2000, zabývající se otázkami osídlení.

VLADIMÍR NEKUDA